DISSERTATIO
INAVGVRALIS
MEDICO-PRACTICA
DE
PODAGRA,

QVAM
ANNVENTE INCLYTA FACVLTATE
MEDICA
IN
ANTIQVISSIMA ET CELEBERRIMA
VNIVERSITATE VINDOBONENSI
PVBLICAE DISQVISITIONI SVBMITTIT

WOLFGANGVS PICHLER,
CARINTHVS GRADENSIS

DISPVTABITVR IN VNIVERSITATIS PALATIO
die Mensis Aprilis
MDCCLXXXIV.

VIENNAE,
EX TYPOGRAPHIA BAVMEISTERIANA.

IOSEPHO FRANCISCO

ANTONIO

S. R. I. PRINCIPI

ET

EPISCOPO EXEMPTO

PASSAVIENSI

EX

ILLVSTRI DOMO PRINCIP. IMPER.

DE

AVERSPERG

IN MONVMENTVM GRATITVDINIS PERPETVAE

DICAT HAS PRIMITIAS

Clientum infimus

Wolfgangus Pichler.

DE
PODAGRA.

§. I.

Quamvis mihi propoſuerim præcipue de podagra diſerere, quam regularem, & exquiſitam jam facile eſt a doloribus rheumaticis diſtinguere; tamen non abs re duco, notas quasdem characteriſticas adnotare, quibus vera actritis in genere a rheumatiſmo differre obſervatur, cum ab omni tempore peſſimo nonnunquam errore practico confunderentur hi duo morbi; idque eo facilius, quod ſæpe uterque adſit in eodem ſubjecto, & nonnunquam rheumatiſmus pertinax, neglectu, aut inepta medela inveteratus in veram abeat artritidem. Sunt autem ſequentia, quibus diſtinguas.

1. Rheumatiſmus omni tempore, omnemomnis ætatis hominem in reliquis nonnunquam ſaniſſimum, ſubito, ex cognita ſæpe, levique cauſa aggreditur; cum artritis certa tantum ſubjecta amet, ejusque cauſæ ſint magis obſtruſæ, graviores, remotiores, ſucceſive, & quaſi clanculum agentes.

2. Dantur homines, qui ſemel tantum in tota vita rheumatismo vexantur; hinc is bene fugatus, redire non adeo conſuevit, uti artritis, quæ ſemel præſens, & infeſtans certis periodis ad ſtricta perpetuo redit.

3. Artritidem non quidem dixerim contagio, quamvis & id multi velint, ſed vitio hæreditario propagari certum eſt; ſed æque certum eſt, rheumatiſmum neque contagio, neque hæreditate propagari.

4. Artritis ſemper ſignis læſæ digeſtionis ſtipatur, cauſasque numerat ejus naturæ, qua præcipue actionem primarum viarum deſtruere valent; unde etiam anorexia, ructus, flatus, cru-

eruditates, cardialgia, halitus fœtens, alvus morofa cum torpore, & gravitate membrorum plerumqne prodromi artridis notantur. Si hæc rheumatismum comitantur, cafui, non morbo adfcribes.

5. In rheumatifmo plerumque febris excipit dolorem; in artritide vero ceffat, quamprimum pars affecta tumere incipit.

6. Rheumatifmi chronici, quo vetuftiores, eo libentius in parte, cui infederunt, figuntur locum vix unquam mutantes; actritis vero, quo vetuftior, eo magis locum mutare amat.

7. Sedes artritidis præcipue in ligamentis capfularibus articulorum eft; dum rheumatifmus latius diffunditur, & potius cellulofam mufculorum occupat.

8. Rheumatifmus fatis cito fæpe curatur; artritis (credo) nunquam.

9. Ille cedit sæpe remediis, quæ huic nocent, & contra. Sic e. g. tepor dolores artriticos mitigat, exacerbat rheumaticos, si chronicos, & frigidos excipias.

10. In artritide urina, & alvus fœtent.

11. Artritis retropulsa præ reliquis partibus internis infestat ventriculum, pulmones, intestina, renes, & enchephalon; rheumatismus vero potius collum, hepar, lienem, diaphragma, & vesicam urinariam, quamvis id etiam non constanter verum sit, de quo nos dysenteria simpelx convincit, quam sub idea rheumatismi depositi ad intestina concipimus.

12. Artritis, præterquam quod majores articulos occupet, præcipue minores phalangum pedis, & manus obsidet, quod raro rheumatismus consuevit.

13. Affinitas materiæ artriticæ cum calculosa, quam clariss. CLERK ex PRINGLE affert, non extenditur ad rheumati-

ticam. Vidit autem hic in urina artriticorum fila natantia, quæ exempta pellucent, exſiccata vero nil, niſi terram albam calcaream ſiſtunt, quam pro communi materie artritidis, & calculi habet.

14. In rheumatiſmis nunquàm in ambitu articuli concretiones illæ cretaceæ oriuntur, quas in artritide ſæpius vexante jam, ſub tophorum nomine obſervamus.

15. Etiam in cauſis notabilis differentia deprehenditur; nunquam enim eæ, quæ artritidem invitant, defectus exercitii corporis, venus nimium exculta, & lautum vitæ genus per ſe rheumatiſmum effecerunt.

§. II.

Præmiſſis his jam ipſam podagram pertractare aggredior. Pertinet autem podagra ad familiam artritidis, matris communis chyragræ, gonageæ, lumbaginis, et iſchiadis artriticæ, inter ſe non natura, ſed ſolo loco diſtinctam,

quam

quam definiunt ſub doloribus articularibus periodicis vere nempe, et autumno recurentibus, qui, dum pedes infeſtant, podagram conſtituunt.

Diviſio ejus obtinet 1mo ratione originis in *hæreditariam*, et *acquiſitam*. 2do ratione typi *in regularem*, ſeu formatam, et *irregularem*. 3^{tio} maxime practica in *depoſitam*, et *retropreſſam*, ſeu anomalam SYDENHAMI.

Sedem morbi ponunt in minimis vaſculis tendinum, ligamentorum, et membranarum perioſtei maxime circa articulos.

§. III.

Cauſam proximam genuini practici ignorari fatentur; interim illam concipiunt in ſingulari quadam, et ſpecifica acrimonica, et viſcoſitate tenuiſſimorum humorum cum obſtructione, et rigiditate vaſculorum minimorum juncta ſimul debilitate primarum viarum.

Re-

Remotæ vero plurimæ obſervantur: Fœminis, pueris, et eunuchis ab hoc morbo exceptis, prædiſponunt parentes podagrici, ſexus virilis habitu corporis laxo cum capite grandi, ſenium, vita mollis, lauta, et ſimul ſedentaria ommiſſis exercitiis antea conſvetis, compotatio vinorum præcipue acidorum intemperata, venus præmatura in ingreſſu pubertatis jam exculta, aut ſerior, ſed nimia, ſtudia diu, noctuque culta, et animi pathemata varia præcipue mœror. Excitat forte ſuppreſſum perſpirabile vere, et autumno. Annon etiam aliæ febres epidemicæ, vel ſtationariæ vices cauſæ excitantis agunt? ſaltem complicatum paroxyſmum podagricum cum febre bilioſa, dum illa ſtationem occupaverit, ipſe vidi, methodo antibilioſa in normam redactum.

Videmus omnes has cauſas in eo convenire, quod actionem ventriculi, et inteſtinorum debilitare, et vario modo depravare valeant in damnum ulteriorum coctionum; verum neutiquam conceptum exhibere, quomodo hæ,

hæ, quotquot ſunt, tales mutationes in ſolidis, et fluidis corporis humani inducant, quibus factis neceſſe ſit, hunc morbum poni; neque ſpero unquam nos hac in re multum progreſſuros, cum lateant illæ ſingulares conditiones, quæ efficiunt, ut applicatu harum cauſarum hic, et non alius morbus producatur.

§. IV.

Quemadmodum mancam adhuc cauſarum enucleationem dolemus apud omnes practicos, ita de elegantiſſima ſymptomatum deſcriptione gaudemus in Sydenhami tractatu de podagra, quam pro ambitu diſſertationis extraxiſſe ſolum ſcopus erat, meisque confratribus ex ipſo fonte uberius hauriendam commendo.

Paroxyſmus plerumque ſubito invadens miſerum e ſomno excitat ad cruciatus ingentes. Nil eum tanti hoſtis commonet, præter apepſiam, nauſeam, ructus flatus, torporem, et gravitatem membrorum, ſingularem ani-

animi dejectionem, & sublatam, vel saltem imminutam cutis excretionem. Postea prægressa horripilatione, & calore subito dolor oritur potissimum in pollice pedis nonnunquam etiam in junctura calcanei, & tarsi, ab initio neque adeo validus, neque fixus, sed successive continuo validior, castra quoque firma ponit vexans ægrum urendo, gravando, pungendo, mordendo, lancinando, quasi ossicula tarsi, matatarsi, vel phalangum dislocare velit, vesperi, & per noctem semper crudelior, tandem transacto nycthemero ab ingressu paroxysmi mane circiter hora secunda, vel tertia, digesta, partimque diflata materia morbosa remittit adeo, ut somnum capere possit æger, ex quo expergefactus insigniter se levatum sentit, partemque affectam madere, & tumere videt. Sequente die, si copiosior fuerit materies podagrica, quam ut primo paroxysmo vel difflari penitus, vel deponi in tophum potuerit, dolor sed remissior tamen rœmanet ea lege, quæ in colica saturnina, venereis obtinet, ut nempe exacerbatus vesperi, mane remit-

mittat; idque per plures dies, immo per septimanas continuat. Absoluto paroxysmo in uno pede alterum idem dolor corripit, eodem modo fugandus; ita, ut habeas seriem paroxysmorum, qui simul sumpti constituunt integrum illum paroxysmum podagricum sæpe ad menses duos, & ultra extensum. Dum æger sanitati proximus est, pars prius tentata immaniter prurit, & desquammatur, quo facto, robur corporis, & sanitas sensim restituitur, firma manens, usque dum vere, vel autumno, vel utroque anni tempore idem hostis resumptis viribus ad longiora adhuc tormenta redierit.

Sic se habet podagra regularis; nunc etiam quædam de ejus anomaliis dicam. Podagra diu, sæpeque vexans succesive vires corporis deterit, partesque consuetas per depositiones tophaceas recipiendæ materiæ podagricæ ineptas reddit, quo facto, primo alios simul articulos petit, reliquam artritidis familiam sibi associans, tandem vero plane non deponitur ad articulos, sed ad nobiliora interna qualiacunque demum

mum viſcera diverſiſſimos, & periculoſos admodum morbos fingens, quorum finis mors conſueta podagricorum. Hinc anomaliæ illæ rariæ, pro varia parte, quam ſibi virus podagricum eligit: Delirium, phrenitis, ophtalmia, aſthma, peripneomnia, pleuritis, gaſtritis, cyſtitis artritica &c. Hoc in caſu vel nullus, vel multo levior in articulis ſentitur dolor.

§. V.

Prognoſis hujus morbi peſſima, ſi curabilitatem ejus ſpectes, nam ab omni tempore inter incurabiles reponebatur, quamvis forte non deſperandum ſit, ſi ſubjectum bonum, vegetum, ſat juvenile, & recenter podagricum fuerit, medela quoque apta, & diæta ſtricta acceſſerit. Quoad periculum vero & habitum morbi obſervarunt 1*mo* Podagram, quo vehementior adfuerit dolor, eo breviori etiam paroxyſmo terminari, longiorique interſtitio gaudere. 2*do* Podagram non occidere, niſi retropreſſam,

quam

quam hinc 3^{oti} ſemper periculoſiſſimam notant.

§. VI.

Cura podagræ alia eſt extra paroxyſmum & alia in paroxyſmo; præterea hæc iterum ſubdividitur in curam podagræ depoſitæ, & in curam podagræ non depoſitæ, ſeu retropreſſæ.

1. Extra paroxyſmum tota medicina eo dirigi debet, ut cauſis remotis occuratur. Hinc abſtinentia a nimio exercitio Veneris, ſtudiorum, & animi affectuum: conſortium amicorum, qui menti hilaritatem conciliare valent: negotia ſeria, ſed amœna, non nimiis curis juncta, quibus & corpus, & animus perpetuo, ſed non ad tædium, & defatigationem uſque occupatur: moderatum exercitium corporis: obambulationes: equitationes vectiones in curru tempeſtate ſicca, & cœlo hilari; fuga otii, vini acidi, & intemperatæ gulæ, commeſtio talium rerum, quæ facile digeruntur, ſive

ſive ex regno vegetabili deſumpſeris, ſive ex animali, ſive ex utroque: ad prandium compotatio cerevifiæ tenuis bene lupulatæ, vel aquæ frigidæ ſubjuncto dein, ut conſuetudini ſua dentur, uno, alterove vitrello vini generoſioris, cum plenaria vini abſtinentia in homine, qui ei adſuetus erat, plus mali, quam boni præſtet: prudens attentio ad viciſſitudines aeris præcipue conſueta paroxyſmi redeuntis periodo, ut ſuppreſſio materiæ perſpirabilis evitetur: demum leniora tonica interpolatis, dum ſigna natæ ſaburræ id jubent, leniſſimis eccoproticis e. g. electuario lenitivo, unica ſunt, quibus pugnare oportet. Laudant hinc in eandem indicationem corticem magellanicum, ferrum, melius autem rheum, & ejus tincturam aquoſam parce, & ſæpius datam, aquas ſpadanas cum, vel ſine lacte, gentianam Halleri, & totam claſſem amararum, quæ non nimio cum ſtimulo agunt.

Fuere qui ſummam ſpem in promota largiter perſpiratione poſuerint;

verum, quemadmodum omnis ſapiens medicus ſummum uſum attentionis debitæ in evitanda ſuppreſſione tranſpirationis agnoſcet, ita perſpiciet quoque facillime, violentam ſudorum expreſſionem vires corporis deterere, ſanguinem liquidiſſimis privare, efficereque ut potius ſæpius, crudeliusque redire debeat paroxyſmus, bona adhuc fortuna, ſi redeat, cum non minus detritis viribus, & viſcoſitate humorum aucta anomalias invitare poſſit.

De reſolventium quoque uſu adeo celebrato mentionem facere debeo; laudant enim antimoniata, & quajacum præcipue ejus reſinam, & tincturam inde paratam. Non negaverim reſolventia ob viſcoſitatem humorum in podagricis obſervatam indicari; verum id tantum moneo, plus ſpei habendum eſſe in methodo diætetica prius memorata, utpote quæ fontem malorum, primas vias, lente quidem, & ſucceſive, ſed absque omni periculo, & ſemper tamen cum aliquo bono effectu corrigit, quam in reſolvente, præcipue ſpirituoſa, quæ ab optimis

mis practicis primis viis infenſa agnoſcitur, & præterea id incommodi habet, quod diu, uti debet, uſurpata peſſimis in tali ſubjecto inflammationibus, chronicis nempe, & latentibus complicatis cum viſcoſitate pituitoſa humorum anſam det.

Neque diætam lacteam, qua multos a paroxyſmo per longiſſimum tempus immunes conſervaſſe gloriantur plurimi, reticere hic poſſum, quæ, quamvis forte optima, ſi ſubjectum fuerit recenter podagricum, ſat juvenile, robuſtum, & ob acrimonias uſum lactis poſcat, tamen peſſime conducit, dum in reliquis non debita diæta, neque exercitium corporis acceſſerit. Dolendum præterea, quod per diuturnum uſum lactis ſolius, vel cum vegetabilibus tenerrimis, uti jubent, vires concoctrices adeo deſueſcant a reliquo nutrimento, ut dum homo tandem tædio ſimpliciſſimæ hujus diætæ correptus ad leviſſimam etiam ſanorum revertitur, nil bene digerant, morbusque fractis induciis majori ad-

huc cum furore, & periculo miserum aggredi soleat.

2. In cura paroxysmi ipsius optimus quisque medicus in id intentus est, ut materies podagrica quam citissime, & integre in articulos consuetos deponatur, amovendo impedimenta depositionis methodo non una simplici, aut specifica, sed diversa pro ipsa natura impedimenti. Hinc si videt subjectum debilius, senectute, morbo, vel quomodocunque labefactatum, vires vitæ depressas nimium, elevat cardiacis, stimulantibus, vinosis. Si in alio eædem vel orgasmo humorum, vel eorundem plethora, aut phlogosi exorbitent, eas deprimit V. Sectione, & potu emolliente tepido. Si vero febris alia complicata fuerit ex epidemia forte adscita, illi pro varia ejus natura medetur, inde est, quod lene diaphoreticum, mixtura sambuci e. g. si illa indolis rheumaticæ fuerit, solvens eccoproticum, purgans, aut emeticum, si biliosæ, depositionem sæpe integre absolverit. Neque partem ipsam

ipſam, in quam depoſitionem exſpectat, negligit, ſed illam aptam reddit, & conſervat ad excipiendam materiem fotu, cataplasmate, vel balneo tepido emolliente; abſtinet autem a balneis frigidis, emplaſtris, unguentis pinguibus, reſinoſis adſtringentibus, quæ omnia vel ſtimulo ſuo, & ſtrictura impediunt decubitum materiæ in hanc partem, aut ſaltem poros obſtruendo difflationem decumbentis, ut hinc paroxyſmus ſaltem in longius protrahatur.

3. In cura podagrae retropreſſæ primum quod medicus agat, eſt, ut indaget in cauſas, quæ utpote diverſiſſimæ diverſam quoque methodum requirunt. Sunt autem 1mo Nimia quantitas, et moles materiæ podagricæ, quam ut in articulos deponi poſſit. 2do Articuli ita conſtituti, et deſtructi frequentia, vel crudelitate morbi, tophis, rigiditate ſenili, aut prava methodo, et adſtringentibus, ut inhabiles ſint recipiendæ materiæ. 3tio Vis vitæ nimium debilis ob ſenium, aut morbum ſive prægreſſum, ſive præſentem. 4to tandem peculiaris viſceris ali-

cujus interni dispofitio ad recipiendam materiem podagricam, quam inducit fingularis debilitas ejusdem, aut quævis affectio morbofa jam præfens in eodem juxta illud Hypocratis: Morbus ibi figetur, ubi antea jam aliquid ægrotaverit.

Nofcis autem materiem podagricam recurriffe, aut non depofitam effe ex fequentibus fignis: 1mo fi oborto jam dolore podagrico, fed leviori, quam alias confueverat, in alio fimul vifcere morbus fefe manifeftet, quomodocunque larvatus. 2do fi debite fæviens paroxyfmus ceffet plane nullo in articulis relicto dolore, dum interim vel colica vel cardialgia, vel quiscunque alius morbus immediate fubfequitur. 3tio In cafu illo triftiffimo, ubi vocatus ad ægrum diriffima fymptomata vides tentati alicujus vifceris, quin leviffimus dolor articularis fufpicionem artritidis tibi moveat, conjicies illam ex fubjecto podagrico, et tempore, quo alias paroxyfmus invadere folebat.

Cu-

Curam podagræ retropreſſæ ſecundum differentias cauſarum præcipue tribus capitibus complector. Vel enim 1mo vires vitæ in juſto moderamine ſunt, et cauſa retroceſſionis ſolummodo hæret in articulis. Vel 2do vis vitæ languet nimium. Vel 3^{tio} eadem exorbitat phlogoſi aut orgasmo humorum. In primo caſu interne indicantur infuſa leniſſime diaphoretica, et attenuantia, externe ad locum conſvetum ſcopo derivante balnea, cataplaſmata, et fomenta emollientia. In ſecundo externe balnea, cataplaſmata, et fomenta ſtimulantia, irritantia, ſinapiſmi, inuſtiones ferro candenti factæ, urticationes, cucurbitæ ſiccæ, veſicantia &c. interne illa omnia, quæ vires vitæ erigunt, hinc tota claſſis ſtimulantium, et ſudoriferorum. Contraria prorſus methodus tertio in caſu obtinet, dum vires vitæ exorbitant; tunc enim ſola methodus antiphlogiſtica ſpem medici non fallit; hinc adhibere oportet v. ſectiones etiam iteratas, ſi phlogoſis, aut plethora id poſcat, emollientia, inviſcantia interne tepide hauſta, enemata, cataplaſmata, et balnea ejus-

 dem

dem naturæ externe applicata, tali enim ſtatu ægri virus podagricum in viſcus aliquod decumbens vices ſtimuli phlogiſtici agens veram inflammationem producit, qua ſua methodo abſterſa, aut ſaltem plurimum mitigata primum licet derivantibus materiem in loca conſveta avocare.

VII.

Ultimo disquiram methodos quasdam magis uſitatas, ut quantum valeam, determinem caſus, in quibus cum nocumento, vel cum emolumento adhibentur.

1. Quidam in omni paroxyſmo podagrico volunt conamen naturæ adjuvare ſtimulantibus, vinoſis; verum utut in debilitate ſenili hæc ſola methodus votis reſpondeat, in juvene, plethorico, robuſto certe nocet, ſequentes ſaltem paroxyſmos graviores, & longiores reddens.

2. Alii opio utuntur, utpote citiſſimo, & potentiſſimo diaphoretico;

egre-

egregie quidem, si ob spasmos undecunque natos materies podagrica in corpore retineatur, & illud exigua dosi per unum, alterumve granum scopo jam dicto detur; sed pessime si diutius ejus usus proatrahatur; nam quamvis forte hac methodo materies ad artus expelleretur, tamen relicta debilitate intestinorum, imo aucta, quod de opio certum est, major quantitas ejusdem extricabitur, ut inde graviores paroxysmos reddi necesse sit.

3. Alii in, ante, & post paroxysmum sæpius cataplasmatibus, & balneis emollientibus utuntur; non adeo bene, credo; etenim, quamvis sub ipso paroxysmo, ubi ingens tensio partium adfuerit, optime conveniant, tamen nocent scopo prophyllactico partem, cui applicantur, debilitando, tonumque destruendo, ut inde quidem facilior descensus meteriæ, sed difficilior longe difflatio ejusdem sequi debeat.

4. Quorundam methodus est, ut omnem paroxysmum podagricum

curent

curent, uti febrim inflammatoriam, ubique V. Sectionem celebrantes. Verum quid inde in ſenili ſubjecto, aut per morbum debilitato oriri debeat, videt quisque; dolores nempe mitiores quidem, ſed longiori tempore affligent, tandemque plane non depoſita materie anomaliis cedent.

5. Anglorum quidam ad podagricum vocati, ſive videant temperamentum ægri plethoricum, ſive aliunde metuant inflammationem, ſanguine e vena miſſo propinant ℥j vel ℥ij mannæ ina qua menthæ ſolutas adjecto Sale, & rheo. Ad ſopiendos nervos, qui per purgantia in podagricis facillime irritantur, adhibent caſtoreum, vel vero bolum pro maxima parte ex moſcho paratum, præcipue ſi materies altero die nondum depoſita fuerit. Si ſummus dolor ſimul adeſt, addunt quoque opium, ſed parciſſima doſi, ne primis viis infenſum noceat. Poſtquam depoſitio facta eſt, omni ſtudio adlaborant, ut cito proliciatur materies, quod efficiunt cataplaſmata ex mica panis, lacte,

te, & theriaca Andromachi facta, vel si major debilitas, & inertia partis observetur, etiam vesicantibus. Finito paroxysmo leni catharctico ex classe roborantium e. g. tinctura rhei vinosa, reliquias morbi per alvum subducunt, quo facto demum pro cura confirmatoria ad corticem, & reliqua roborantia accedunt.

THESES.

I.

Diæta debita, moderatum corporis, & animi exercitium cum prudenti lenium, ſolum ſtomachicorum uſu in podagricis plus efficiunt, quam omnis reliqua medicamentorum farago.

II.

Exulent ſpirituoſa, excepta parca vini generoſioris quantitate, ſi homo eidem nimium jam adſuetus erat.

III.

III.

Diæta lactea debite, & ſat longo tempore inſtituta paroxyſmos ſuſpendit, non vero morbum ipſum deſtructa cauſa proxima tollit.

IV.

Nam dum homo tevertitur ad ſanorum diætam, mox iterum majori cum furote morbo corripitur, quem fugatum credebat.

V.

Miasma morborum contagioſorum non miasmati vago, itineranti de regione in regionem, ſed functionibus naturalibus, & vitalibus per cauſas morbi graviſſimas ita mutatis, ut vi vitæ peſſima illud producant, originem ſuam debet.

VI.

VI.

Credo enim easdem caufas, quæ mitiores aliquibus in locis epidemias putridarum producunt, aliis in locis graviores, peftem invitare;

VII.

Quæ ultra terminum caufarum præfentium, quamvis contagio illuc delata, difficilius propagatur, propàgata mitius affligit, faciliusque exftirpatur, quam illo in loco, ubi caufæ actu vigent.

VIII.

Summi ufus in medicina eft analogiæ febrium ftudere.
